
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מקורות נוצריים לאמנות - 5219

תאריך עדכון אחרון 11-07-2018

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: תולדות האמנות

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): גלית נגה-בנאי

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: Galit.nogabanai@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: 12:15-13:15 יום ג'

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

בקורס יילמדו סוגי המקורות הטקסטואלים עליהם מתבססת האמנות הנוצרית כמו הברית החדשה וספרות אפוקריפית. הדגש הוא על האמנות - מה השפיע על התרבות החזותית והחומרית הנוצרית, איך הספרות הנוצרית שירתה את האמנות והוותה לה בסיס. ולא פחות חשוב, איפה האמנות דווקא הציגה משהו שונה או אפילו הפוך ממה שכתוב בטקסטים.

מטרות הקורס:

מטרת הקורס היא הקניית כלים לפיענוח של ה'טקסט' של יצירות אמנות נוצריות. בנוסף, בקורס נבקש להראות את הקונטקסט ההיסטורי, התרבותי והפוליטי בו התגבשה האיקונוגרפיה (במזרח ובמערב) בתקופות שונות, תוך בחינת כוחה של האמנות כתעמולה וככללי להפצה המונית של רעיונות.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

בסיומו של הקורס התלמידים ידעו כיצד לבחון את המקורות השונים ליצירת אמנות נוצרית, להבדיל בין ההשפעות הטקסטואליות לבין קונבנציות אמנותיות, ולדעת היכן לחפש מסרים אקטואליים בתוך יצירות שכביכול מציגות 'רק' את כתבי הקודש. הסטודנטים יכירו מקורות ראשוניים ואת התכנים בהם שהשפיעו על האמנות בצורה נרחבת, וכמו כן ילמדו להתמצא בספרות עזר כגון לקסיקונים איקונוגרפיים ומילוני סמלים.

לאחר הקורס יוכלו הסטודנטים להבין את הסיפורים, הסמלים והמסרים של אמנות נוצרית, בין אם מדובר בכתב יד, דימוי נרטיבי או פסיפס איקוני. הם יוכלו להתבונן באמנות בכנסיות ולהבין את הקשר בינה לבין הליטורגיה והאמונה של כל דנומנציה, וגם יבינו פתאום בדיחות וציטוטים בסרטים ובספרים שלא ניתן להבינם אלא על רקע המקורות הנוצריים.

דרישות נוכחות (%) :

אין

שיטת ההוראה בקורס: הקורס מבוסס על שיעור פרונטאלי בן שעה וחצי פעם בשבוע. התלמידים יידרשו לקרוא את הברית החדשה, מספר כתבים אפוקריפיים ומאמרים אקדמיים משיעור לשיעור. בקורס יהיה תרגיל הגשה הדורש מהסטודנטים לבחור יצירת אמנות ולדון בה לאור טקסט נוצרי כתוב.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

סוגי מקורות נוצריים לאמנות

הביבליה הנוצרית

ישו מנקודת מבט היסטורית וישו מנקודת מבט ספרותית

הפסיון

התפתחות הנצרות כדת - פטרוס, פאולוס והדור שאחרי ישו

אסכטולוגיה נוצרית

המאה הרביעית - מעבר מדת נרדפת לדת המונים
התגבשות ה'דוגמה' מנקודת מבט אמנותית - וועידת ניקיאה, אפסוס וחלקדון
הבדלים בין האמנות במזרח ובמערב
המשבר האיקונוקלסטי
הסכיזמה הגדולה
הרפורמציה והקונטרה רפורמציה והשפעתן על אמנות
תרבות חומרית בתיאולוגיה הנוצרית: שרידים קדושים, פולחן גופות קדושים ומקומות קדושים.

חומר חובה לקריאה:

הברית החדשה
הפרוטואוונגליון של יעקוב
פסיאודו מתיאס
מבוא, פלוסר, דוד, "ישו", תרג. אריה קופסקי, 2009
מבוא, שנאן, אביגדור, "אותו האיש: יהודים מספרים על ישו", 1999
ישראלי, יעל, "ישו וזמנו", ב: ערש הנצרות, עורכים י. ישראלי וד. מבורך, 2000
קליינברג, אביעד, "התנצרותה של הקיסרות הרומית", ב: הנצרות מראשיתה עד הרפורמציה, ע"מ 49-58
גומבריק, ארנסט, "על פרשת דרכים", "אמנות המערב בכור ההיתוך", קורות האמנות, 1950, ע"מ 83-118
קליינברג, אביעד, "מבנה הכנסייה והסקרמנטים", ב: הנצרות מראשיתה עד הרפורמציה, ע"מ 70-78

חומר לקריאה נוספת:

"נצרות" האנציקלופדיה העברית, כרך כה, 334-354
א. לימור, בין יהודים לנוצרים, תשנ"ג (האוניברסיטה הפתוחה)
Jacobus de Voragine, *The Golden Legend*, (New York 1969)
The Oxford Dictionary of the Christian Church (Oxford, 1978)
E. Ferguson, ed., *Encyclopedia of Early Christianity* (New York, London, 1990)
Life of Christ:
פלוסר, דוד, ישו (מבוא), תרג. אריה קופסקי, 2009
Schiller, Gertrud, *Iconography of Christian Art*, 1971-2. N 7830 S3513
Loverance, Rowena, *Christian Art*, 2007. N 7830 L68 2007
Apostolos-Cappadona, Diane, *Dictionary of Christian Art*, 1995. N 7830 A66
Morey, Charles Rufus, *Christian Art*, N 7832 M66
Murray, Peter, *The Oxford companion to Christian art and architecture*, 1998. N 7830 M 87 1998
H. E. Roberts (ed.), *Encyclopedia of Comparative Iconography: Themes Depicted in Works of Art*, 2vol. 1998.
G. W. Ferguson, *Signs and Symbols in Christian Art*, (New York, 1961)
The Spread of Christianity and its Art:
צפריר, יורם, "התפשטותה של הנצרות בארץ ישראל", ב: ערש הנצרות, עורכים י. ישראלי וד. מבורך, 2000, ע"מ 27-33 -
קליינברג, אביעד, "התנצרותה של הקיסרות הרומית", ב: הנצרות מראשיתה עד הרפורמציה

Constantine the great, Pilgrimage and Pilgrimage art:
Vikan, Gary, Byzantine pilgrimage Art, N 6250 V54
Walter, Christopher, The Iconography of Constantine the Great, emperor and saint,
2006, N 7852.5 W35 2006

The Christian Sacraments:
Gieben Servis, Christian sacrament and devotion, 1980 BX 577 G5

Revelations and Apocalyptic Imagery:
Kuehnel, Bianca, The end of time in the order of things: science and eschatology in
early medieval art, 2003. N 8030 K94 2003
Grubb, Nancy. Revelations: art of the Apocalypse, N 8030 G78
Image Bank: Images de l'Apocalypse, N 8030 G75 1977
Carey, Frances ed. The Apocalypse and the shape of things to come, NX 650 A1
C37
Image Bank: Alpha and omega: visions of the millennium : words from the
Revelation of St. John the Divine : prophetic paintings from the world's great art
museums, N 8030 A55 1999

Icons
M. Barasch, Icon, Studies in the History of an Idea (New York, London 1992)
George, Galvaris. The icon in the life of the church: doctrine, liturgy, devotion,
1981. N 8187, G13
Abel, Ulf, and Moore, Ver. Icons, 2002. N 8186 S8 I36 2002
Onasch, Konrad, Icons, 1963. N8189 R9 O52
Tradigo, Alfred. Icons and saints of the Eastern Orthodox Church, 2006. N 8187.5
T7313 2006

Saints
B. F. Abou-El-Haj, The Medieval Cult of Saints: Formations and Transformations
(New York, 1994)
D. Attwater, The Penguin Dictionary of Saints (Penguin Books, 1965)
A. de Bles, How to Distinguish the Saints in Art by their Costumes, Symbols and
Attributes (New York, 1925)

Church councils
J. N. D. Kelly Early Christian Creeds (London 1979)
J. H. Leith ed. Creeds of the Churches (Atlanta 1977)

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 60 %
הרצאה 0 %
השתתפות 0 %

הגשת עבודה 0 %
הגשת תרגילים 20 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 20 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

אין חובת נוכחות בקורס אבל מהלך השיעור מבוסס על דיון ועל ניתוח משותף של יצירות אמנות. מומלץ להגיע למפגשים כדי לראות יחד את היצירות ולהבין את הקשר של החומר החזותי לחומר התיאורטי.
יש חובת השתתפות בבוחן בקיאות על הברית החדשה ועל הפרוטואוונגליון של יעקב.